

# کاربرد مدل تحلیل مسیر در تبیین شاخص‌های مؤثر بر موفقیت ورزشی تیم‌های ایران در رویدادهای بین‌المللی

غلامرضا شعبانی بهار<sup>۱</sup>

نصراله عرفانی<sup>۲</sup>

محمود گودرزی<sup>۳</sup>

علی منصف<sup>۴</sup>

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۳/۱۲/۱۲

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۴/۱/۲۶

هدف از این پژوهش، تبیین شاخص‌های مؤثر بر موفقیت ورزشی تیم‌های ایران در رویدادهای بین‌المللی بود. جامعه آماری پژوهش، شامل مربیان، ورزشکاران و مدیران اجرایی چهار فدراسیون منتخب و همچنین مدیران کمیته ملی المپیک و وزارت ورزش و جوانان بود که به طور غیر تصادفی هدفدار انتخاب شدند. با استفاده از جدول مورگان ۱۵۳ نفر به عنوان نمونه تحقیق انتخاب شدند. ابزار گردآوری اطلاعات، پرسشنامه استاندارد بررسی جو ورزش نخبگان (دی بوسچر و همکاران، ۲۰۱۱) شامل ۹۵ سوال بود. روایی محتوایی آن توسط متخصصان این حیطه مورد ارزیابی قرار گرفت و پایایی پرسشنامه نیز از طریق مطالعه مقدماتی با ۳۰ نفر و آزمون آلفای کرونباخ (۰/۹۳) به دست آمد. عوامل مؤثر بر موفقیت ورزشی تیم‌ها با استفاده از مدل تحلیل مسیر مورد بررسی قرار گرفت. نتایج حاصل از بررسی نشان داد که دو عامل بیرونی حمایت مالی و عامل محیط قهرمانی با اثر کل به ترتیب ( $P < 0/01$ ,  $0/189$ ) و ( $P < 0/05$ ,  $0/199$ ) بر موفقیت ورزشی اثر معنی‌داری دارد. همچنین، متغیر سیستم مربیگری با ضریب استاندارد  $0/348$  بیشترین اثر و متغیرهای مشارکت ورزشی با ضریب استاندارد  $0/035$  و حمایت شغلی - ورزشی با ضریب استاندارد

<sup>۱</sup> دانشیار، گروه مدیریت ورزشی، دانشگاه بوعلی سینا، همدان، ایران

<sup>۲</sup> استادیار، گروه روانشناسی، دانشگاه پیام نور، همدان، ایران

<sup>۳</sup> استاد، گروه مدیریت ورزشی، دانشگاه تهران، تهران، ایران

<sup>۴</sup> دانشجوی دکتری، مدیریت ورزشی، دانشگاه بوعلی سینا، همدان، ایران (نویسنده مسئول)

۰/۱۳۴ کمترین اثر مستقیم را بر موفقیت ورزشی دارند. بدین ترتیب، مدیران و سیاست‌گذاران ورزشی می‌توانند با شناخت عوامل موفقیت، سرمایه‌گذاری و تمرکز مناسبی بر این عوامل داشته باشند.

**واژگان کلیدی:** موفقیت ورزشی، محیط قهرمانی، جو ورزش نخبگان، تحلیل مسیر و مربیان

Archive of SID

با افزایش چشمگیر نقش ورزش در توسعه اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و حتی سیاسی کشورها، پیشرفت در زمینه ورزش به یکی از اولویت‌های راهبردی برنامه‌ریزان در کشورهای مختلف دنیا تبدیل شده است (سجادی و همکاران، ۱۳۹۰: ۲۴۶-۲۳۱). شرکت در مسابقات بین‌المللی برای ورزشکاران و مربیان با اهمیت بوده و انگیزه قوی در بین آن‌ها برای شرکت در این مسابقات به وجود می‌آورد (آرمند، ۱۳۷۴: ۸۱-۷۷). کسب عنوان در رویدادهای ورزشی بزرگ و بین‌المللی که درکانون توجه بسیاری از کشورها قرار دارد می‌تواند شرایط اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی یک جامعه را تحت تأثیر قرار دهد. از این رو، بسیاری از کشورها در تلاش اند با برنامه ریزی، ورزشکارانی را آماده و روانه مسابقات کنند که موفقیت آنها را در رویدادهای بزرگ تضمین کنند (سجادی و همکاران، ۱۳۹۰: ۲۴۶-۲۳۱). یکی از ابعاد ورزش که می‌تواند انگیزه‌های مناسبی برای ورزش کردن در افراد جامعه به ویژه جوانان ایجاد کند، ورزش قهرمانی است. پیروزی‌های بین‌المللی و به ویژه موفقیت در رقابت‌های المپیک در عرصه ورزش، به طور فزاینده‌ای موجب رشد و توسعه در بسیاری از کشورها شده است. این برتری و موفقیت ورزشکاران نخبه در عرصه بین‌المللی هویت و شخصیت ویژه‌ای به آن کشور می‌دهد. بر همین اساس، دولت‌ها تمایل بیشتری دارند با سرمایه گذاری مالی زیاد، موفقیت ورزشکاران نخبه خود را در عرصه بین‌المللی فراهم کنند که این مسئله به بسط و توسعه سازمان‌ها و سیستم‌های مرتبط با پرورش و توسعه ورزشکاران نخبه در بُعد ورزش قهرمانی منجر شده است (دی بوسچر، ۲۰۰۹: ۲۱۵-۱۸۵).

آنچه که در نظام ورزش بارز و هویداست، علاقه شدید به موفقیت و تمایل محققان و سیاست‌گذاران برای بررسی و تشریح این موفقیت‌ها به خصوص در رویدادهایی مانند رقابت‌های المپیک و جهانی است. با توجه به این نکته، مطالعات فراوانی از پایان قرن بیستم در مورد سیاست‌های کشورهای مختلف در قبال ورزش به انجام رسیده است. با توجه به اینکه تشریح موفقیت ورزشی و یافتن دلایل موفقیت خود پیش نیاز و زمینه ساز موفقیت‌های آتی است، اهمیت نگاه به این مسأله کاملاً ملموس است (سجادی و همکاران، ۱۳۹۰: ۲۴۶-۲۳۱). از آنجایی که همه تلاش‌های وزارت ورزش و فدراسیون‌های ورزشی در هر کشور متمرکز بر تیم‌های ملی می‌باشد، لذا تیم ملی هر رشته ورزشی را می‌توان جلوه گاه تلاش‌ها و کوشش‌های ورزشی انجام شده در آن کشور دانست. در سال‌های اخیر موفقیت‌ها و ناکامی‌های ملی پوشان

<sup>1</sup> De Bosscher

ورزش کشور در مسابقات بین‌المللی، حساسیت‌های زیادی را در بین مردم و مسئولان به وجود آورده است؛ به طوری که به نظر می‌رسد انتظارات مردم و مسئولان ورزشی و غیر ورزشی فزونی یافته و همه خواستار موفقیت‌های بیشتر و ارزشمندتر در میادین بین‌المللی نظیر مسابقات جهانی و المپیک می‌باشند. امروزه تلاش برای کسب مدال‌های بیشتر مستلزم کسب دانش بیشتر در مورد عواملی است که منجر به موفقیت ورزشی می‌شوند. در این زمینه تلاش‌های بسیاری صورت گرفته تا مشخص کنند چرا بعضی کشورها در صحنه رقابت‌های بین‌المللی موفق‌تر از دیگر کشورها هستند، اما به دلیل تفاوت‌های فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و سیاسی، توسعه یک الگوی جامع که در آن همه عوامل اثرگذار بر موفقیت ورزشی در سطح بین‌المللی لحاظ شده باشد امکان‌پذیر نیست. بر اساس تحقیقات، عوامل زیادی می‌تواند بر موفقیت ورزش قهرمانی تأثیرگذار باشد که از شاخص‌ترین آنها می‌توان به عوامل اقتصادی، جمعیت، شرایط آب و هوایی، منابع انسانی، رقابت‌های ملی و بین‌المللی، سیستم استعدادیابی، تسهیلات و امکانات ورزشی، تحقیقات علمی و پیشرفت‌های پزشکی اشاره کرد. در کشور ایران علی‌رغم سرمایه‌گذاری‌هایی که دولت در ورزش داشته، به دلیل نامشخص بودن وضعیت ورزش قهرمانی از این نظر که کدام نهاد یا سازمان (کمیته ملی المپیک یا وزارت ورزش) متولی ورزش قهرمانی هستند، عملاً حرکت‌های موازی صورت می‌گیرد و استفاده بهینه از منابع سرمایه‌ای کشور به عمل نیامده است. هر چند در طرح جامع ورزش کشور و در بخش ورزش قهرمانی تلاش‌هایی صورت گرفته و به مواردی از قبیل استعدادیابی، مربیگری و فرصت‌های رقابتی اشاره شده است، با وجود این باید اذعان کرد که متأسفانه اولویت‌بندی دقیقی در ورزش قهرمانی کشور وجود ندارد و به همین دلیل سالانه بخش قابل توجهی از منابع مادی و معنوی به‌هدر می‌رود (قره‌خانلو، ۱۳۸۷: ۶۳-۵۷).

رویداد بزرگی نظیر بازی‌های المپیک، مهم‌ترین رویداد بین‌المللی برای ورزش ایران و همه کشورهای حاضر در پهناورترین قاره جهان محسوب می‌شود. بدون شک، این رویداد به مثابه ویتترین و آینه تمام‌نمای عملکرد ورزشی تک تک کشورها طی گذشت ۴ سال از آخرین حضورشان در این رویداد تاریخی است که می‌تواند با اتکا به نتایج حاصله موفقیت خود را در مقایسه با سایر کشورها مورد سنجش و ارزیابی قرار دهند (قاسمی، ۱۳۸۴: ۲۸-۴۶). پس از افزایش رقابت‌های بین‌المللی در اواخر قرن نوزدهم، سیستم‌های ورزشی در کشورهای مختلف جهان به سمت حرفه‌ای شدن گرایش پیدا کردند (ون

بوتنبرگ، ۲۰۰۹، ۱: ۱۲۹-۱۱۱). از طرفی، جهانی شدن ورزش و ایجاد استانداردهای بین‌المللی در این صنعت، باعث رشد اقتصادی ورزش و تلاش گسترده برخی کشورها برای تمرکز و توسعه هویت ملی از طریق ورزش گردید (مورتون، ۲۰۰۲، ۲: ۱۵۵-۱۴۷). همچنین، رشد اقتصادی ورزش باعث توسعه سریع این حوزه و تأکید بر ورزش قهرمانی و موقعیت حرفه‌ای آن شد (روسلت، ۲۰۰۸، ۳:). به عنوان مثال، روند رو به رشد بازاریابی رسانه‌های ورزشی در جهان (شامل افزایش درآمدزایی از تلویزیون، اینترنت و شرکت‌های رسانه‌ای) باعث تأثیرات مهمی بر مخاطبان و گرایش به سمت تماشای مسابقات ورزشی گردید؛ به طوری که نزدیک ۲ میلیارد نفر در سراسر جهان به تماشای فینال مسابقات جام جهانی فوتبال ۱۹۹۸ پرداختند (شیبلی، ۲۰۰۸، ۴: ۲۱-۱). علاوه بر این، اشاعه و محبوبیت ورزش قهرمانی موجب افزایش رقابت برای تعیین ورزشکاران شایسته مرد و زن در رشته‌های ورزشی و از طرف دیگر، رقابت بین کشورها در عرصه جهانی ورزش برای کسب جایگاه برجسته شده است (اوکلی، ۲۰۰۷، ۵: ۱۰۵-۸۳). علاوه بر آن که کسب مدال و عناوین قهرمانی در مجامع بین‌المللی موجب افتخار، مباحثات و سربلندی ملت‌هاست. در جدول رده بندی مسابقات رسمی نظیر رقابت‌های جهانی و المپیک، جایگاه هر کشور زمانی ارتقا می‌یابد که ورزشکاران تیم ملی آن کشور در رشته‌های مختلف ورزشی مدال‌های متعدد و کثیری نصیب کاروان ورزشی خود نمایند.

حمایت‌های اقتصادی و پوشش رسانه‌ای حول محور ورزش قهرمانی عواملی هستند که موجب تأکید زیاد بر کسب موفقیت در رشته‌های ورزشی شده است. رویه‌های اخیر در ورزش، از افزایش حمایت دولت‌ها از ورزشکاران نخبه برای کسب مدال و ثبت رکوردهای جدید حکایت دارد. از طرف دیگر پیشنهاد شده است که روند رو به رشد حمایت‌های مالی و ارائه پاداش در قبال عملکرد ورزشکاران در رقابت‌های مهم ورزشی به مثابه یک شاخص مهم در انتقال ورزش از شکل آماتور به حرفه‌ای است. (ون بوتنبرگ، ۲۰۰۹: ۱۲۹-۱۱۱) بررسی سیستم‌های حرفه‌ای ورزش، به ویژه در دهه گذشته نشان دهنده آن است که مزایای برنامه‌های موفق ورزش قهرمانی شامل منافع اقتصادی و سیاسی برای کشورها از طریق فراهم کردن فرصت‌های شغلی تمام وقت مرتبط با ورزش، فروش کالا و خدمات ورزشی، مشارکت در رشد تولید ناخالص داخلی (GDP) و افزایش گردشگری ورزشی به دنبال میزبانی رویدادهای بزرگ ورزشی برای

<sup>1</sup> Van Bottenburg

<sup>2</sup> Morton

<sup>3</sup> Rosselet

<sup>4</sup> Shibli

<sup>5</sup> Oakley

کشورها بوده است (اوکلی، ۲۰۰۷: ۱۰۵-۸۳). بنابراین، امروزه رویکردهای منطقی و متمرکز در توسعه ورزش قهرمانی یا نخبه در بسیاری از کشورهای غربی در حال شکل گیری یا انجام گرفته است. علاوه بر این، شاخص‌های سیستم‌های موفق توسعه ورزش نخبه و نقش‌های سازمان‌های ورزشی در رابطه با این سطح از ورزش شناسایی و دسته بندی شده است (دی بوسچر و همکاران، ۲۰۰۷: ۱۱۹-۱۰۴).

بدیهی است که تکرار هر موفقیتی تنها در سایه سرمایه گذاری، برنامه ریزی‌های کلان و فراهم کردن زمینه‌های مناسب به منظور رشد و تعالی ورزش قهرمانی امکان پذیر است. برای تدوین برنامه و موفقیت باید عوامل مؤثر بر موفقیت شناسایی و میزان تأثیر گذاری هر کدام نیز مشخص شود. جهت موفقیت در رویدادهای بین‌المللی عوامل متعددی دخیل هستند که طبقه‌بندی آن‌ها کاری سخت و پیچیده است. عوامل محیطی اثرگذار در موفقیت رویدادهای بین‌المللی را می‌توان در ۳ حیطه طبقه‌بندی کرد:

#### ۱- متغیرهای سطح کلان؛ ۲- متغیرهای سطح متوسط؛ ۳- متغیرهای سطح خرد.

در طول چند سال گذشته، مجموعه ادبیاتی از سیاست‌های مرتبط با پرورش و توسعه ورزشکاران نخبه، در ملل مختلف پدید آمده است (برگسگارد<sup>۱</sup>، ۲۰۰۷: ۱۵۱-۱۳۹). اگر چه همه این مطالعات به طور قابل توجهی به درک ما از سیاست‌های ورزش نخبه می‌افزایند، ولی ملاحظات روش شناختی، اغلب مانعی برای بررسی تعامل بین سیاست‌ها، موفقیت ورزش قهرمانی و فرایندهایی که پشت سیاست‌هاست، می‌باشد. ادبیات رقابت‌ها به این اشاره دارد که به جای تلاش برای توضیح رقابت‌ها در سطح ملی، ما باید ابتدا عوامل تعیین کننده یا مؤثر بر بهره‌وری را درک کنیم (پورتر<sup>۲</sup>، ۱۹۹۰: ۹۶-۸۷). این تحقیق به طور ویژه بر آن دسته از عوامل تعیین کننده بهره‌وری (عوامل سطح میانی) متمرکز شده است که می‌تواند توسط سیاست‌های ورزش شکل گیرد.

این عوامل تعیین کننده بهره‌وری در مطالعه دی بوسچر و همکاران موسوم به (spliss)<sup>۳</sup> در نه عامل که ممکن است موفقیت ورزشی قهرمانی را تحت تأثیر قرار دهد دسته‌بندی شده‌اند. این مدل آزمایش شده در کشورها، به عنوان یک پایه و چارچوب تحلیلی (باتوجه به فرهنگ و سیاست‌های داخلی کشورمان) برای اهداف این تحقیق مورد استفاده قرار گرفت. تحقیقات و مطالعات متعددی در زمینه بررسی عوامل مؤثر بر موفقیت‌های ورزشکاران در رشته‌های مختلف ورزش قهرمانی صورت گرفته است که این پژوهش‌ها

<sup>1</sup> Bergsgard

<sup>2</sup> Porter

<sup>3</sup> Sports Policy Factors Leading to International Sporting Success

می‌تواند به شناسایی مهمترین عوامل مؤثر بر موفقیت ورزشی تیم‌های شرکت کننده در رقابت‌های بین‌المللی کمک شایانی کند. سجادی طی پژوهشی به بررسی علل ناکامی تیم‌های ملی فوتبال جوانان جمهوری اسلامی ایران در مسابقات قهرمانی جوانان آسیا طی ۲۰ سال (۱۹۷۸-۱۹۹۸) پرداخته است. (سجادی، ۱۳۸۶: ۷۴-۵۳) نتایج نشان داد که برگزاری اردوهای ناکافی و به روش سنتی، تدارکات در حد متوسط، عدم امنیت شغلی در نزد مربیان، عدم بهره‌گیری از مشاوران علمی و کادر پزشکی لازم در کنار تیم، وجود اشکال در برنامه‌ریزی سازماندهی تدارکات فدراسیون فوتبال وجود مشکلات فنی از مهم‌ترین عوامل ناکامی شناخته شدند (قاسمی، ۱۳۸۴: ۴۶-۲۸). همچنین، سجادی در پژوهشی مهم‌ترین علل ناکامی اردوهای تدارکاتی تیم ملی شمشیر بازی جهت حضور در بازی‌های آسیایی ۲۰۰۲ را برگزاری نامنظم اردو در طی سال ۱۳۸۰ و ۱۳۸۱، اعزام‌های بدون هدف، دخالت‌های مکرر فدراسیون در کار مربیان خارجی و تغییر دائم برنامه‌های مصوب دانست که منجر به عدم اعزام تیم ملی شمشیر بازی به بازی‌های آسیایی ۲۰۰۲ پوسان شد (سجادی، ۱۳۸۲: ۶۵-۴۴). اکبری آرمنند (۱۳۷۴) کمبود امکانات و تأسیسات رشته تنیس و بودجه و همچنین کافی نبودن منابع انسانی متخصص را از مهم‌ترین علل رکود و عدم پیشرفت ورزش تنیس در کشور دانست (اکبری آرمنند، ۱۳۷۴: ۸۱-۷۷). سجادی و همکاران (۱۳۹۰) در تحقیقی دیگر استعداد یابی و آموزش و پرورش ورزشکاران در رشته جودو، برنامه‌ریزی و راه‌کارهای مدیریتی و تجهیزات مناسب را از مهم‌ترین عوامل در پیشرفت این رشته ورزشی دانسته‌اند (سجادی و همکاران، ۱۳۹۰: ۲۴۶-۲۳۱). سیدعامری و همکاران (۱۳۹۳) در پژوهشی دو عامل رسانه‌های جمعی - که از مؤلفه‌های محیط قهرمانی است - و ساختار سازمان‌های ورزشی را از عوامل مؤثر بر گرایش مردم به ورزش قهرمانی دانستند (سید عامری و همکاران، ۱۳۹۳: ۷۲-۶۱). بیکر (۲۰۰۷) هفت عامل اساسی و عمده را در موفقیت یک تیم یا سازمان ورزشی، حیاتی می‌داند که عبارت‌اند از: رهبری، انگیزش افراد گروه، امکانات مالی، اهداف، خلاقیت، ساختار و مهارت (بیکر، ۲۰۰۷: ۵۱۷-۵۱۵). اوکلی و گرین (۲۰۰۷) بیان کردند که موفقیت‌های ورزشی در عرصه جهانی و بین‌المللی علاوه بر رونق اقتصادی، می‌تواند موجب سربلندی هر کشور شود. به همین منظور تلاش‌های زیادی برای دستیابی به راه‌کارها و پرورش استعدادهاى نخبه صورت می‌گیرد تا یک کشور بتواند در رقابت‌های المپیک موفق شود (اوکلی، ۲۰۰۷: ۱۰۵-۸۳). نتایج تحقیقات هایدی و همکاران (۲۰۰۹) نشان داد که زمان بندی صحیح اردوهای کریکت و برگزاری آن در اقامتگاه‌هایی با آب و هوای مساعد و شرایط مناسب، استفاده از کمیته‌های پژوهش‌هایی در این زمینه و تخصیص بودجه بیشتر به

این رشته از مهم‌ترین عوامل تأثیرگذار بر موفقیت کریکت هستند (هایدی<sup>۱</sup>، ۲۰۰۹: ۱۳۶-۱۱۳). دی بوسچر و همکاران (۲۰۰۹) در بررسی سیاست‌ها و برنامه‌های آموزش و پرورش ورزشکاران نخبه در شش کشور، به این نتیجه رسیدند که از میان ۹ عامل در نظر گرفته شده در این پرسشنامه (حمایت مالی، ساختار و سیاستگذاری ورزش، مشارکت ورزشی، سیستم استعدادیابی، حمایت شغلی - ورزشی، اماکن و تسهیلات تمرینی، سیستم مربیگری، رقابت‌های ملی و بین‌المللی و تحقیقات علمی) حمایت مالی، حمایت شغلی - ورزشی، اماکن و تسهیلات تمرینی و سیستم مربیگری از عوامل اصلی در توسعه ورزشکاران نخبه است (دی بوسچر، ۲۰۰۹: ۱۸۵-۲۱۵). سوتیرادو و همکاران (۲۰۰۹) در پژوهشی روی ۳۵ سازمان مرتبط با ورزش در استرالیا در مورد چگونگی پرورش ورزشکاران نخبه، دریافتند که نقش اقتصادی، عوامل فرهنگی (در سطح کلان) و روش‌های علمی می‌تواند در تربیت ورزشکاران نخبه مؤثر باشد. همچنین طی مطالعه‌ای در چهار سال قبل و بعد از المپیک سیدنی به این نتیجه رسیدند که کشف افراد علاقه‌مند و با استعداد، تدوین راهبردهای بلند مدت برای دستیابی به موفقیت، جذب کمک‌های مالی و کسب منزلت اجتماعی، از راه‌های جذب افراد به ورزش و در نهایت تربیت ورزشکاران نخبه است (سوتیرادو، ۲۰۰۹: ۱۴۸-۱۳۷). دی بوسچر و همکاران (۲۰۱۱) طی پژوهشی حمایت مالی، افزایش میزان شرکت ورزشکاران در رقابت‌های ملی و بین‌المللی، رشد پژوهش‌های علمی در رشته‌های ورزشی و حمایت و تضمین شغلی قهرمانان را از مهم‌ترین عوامل موفقیت ورزش‌های بین‌المللی دانستند (دی بوسچر، ۲۰۱۱: ۲۱۵-۱۸۵). ویکر<sup>۳</sup> و همکاران (۲۰۱۲) در بررسی عوامل موفقیت در المپیک، رویکردهای یکپارچه در ورزش، سیستم منسجم استعدادیابی، منابع مالی، استفاده از مربیان و روان‌شناسان و اماکن و تسهیلات تمرینی را مهمترین عوامل موفقیت کشورها در بازی‌های المپیک ذکر کردند (ویکر و همکاران، ۲۰۱۲: ۳۵۵-۳۳۷). کالیویی<sup>۴</sup> (۲۰۰۹) در تحقیقی با عنوان "توسعه ورزش استرالیا"، استعدادیابی، تسهیلات کافی، مربیان مجرب و ساختار رقابت‌های ملی و فرصت شرکت در رقابت‌های بین‌المللی را عوامل اصلی موفقیت بیان کرده است (کالیویی، ۲۰۰۹: ۲۲۳-۲۱۷). گرین<sup>۵</sup> و همکاران (۲۰۰۸) در مطالعه‌ای با عنوان "سیاست و مسیرهای وابسته به سیاست در توسعه ورزش نخبگی استرالیا و فنلاند" گزارش کردند که تدوین برنامه‌های ویژه برای افزایش مشارکت ورزشی گروه‌های هدف (دانش‌آموزان، زنان و استرالیایی‌های بومی) از جمله

<sup>1</sup> Hyde

<sup>2</sup> Sotiriadou

<sup>3</sup> Wicker

<sup>4</sup> Kalliopi

<sup>5</sup> Mick Green



سیاست‌های اثر بخش در زمینه توسعه و موفقیت ورزش نخبگی این کشور بوده است (گرین، ۲۰۰۸: ۲۵۱-۲۲۵).

یانگ<sup>۱</sup> (۱۹۹۰) اعتماد به تحقیقات علمی و اطلاعات دقیق و به روز، وحدت و همکاری بین ورزشکاران و مسئولان و وجود کارشناسان تغذیه و روانشناس در کنار تیم را از مهم‌ترین عوامل موفقیت تیم ژیمناستیک چین در بیست و پنجمین دوره این بازی‌ها دانستند (یانگ، ۱۹۹۰: ۶-۱). همفریز<sup>۲</sup> و همکاران (۲۰۱۲) در بررسی و مقایسه رقابت‌های بین‌المللی بین کشورها، عوامل سیاسی ورزش، مشارکت ورزشی و عوامل نهادی و ساختاری ورزش را از جمله مهم‌ترین عوامل موفقیت کشورها در رقابت‌های بین‌المللی بیان کردند (همفریز و همکاران، ۲۰۱۲: ۲۳۷-۲۲۲). همچنین نتایج پژوهش‌های دیگر که به تشریح موفقیت ورزشی در سطوح بین‌المللی پرداختند نشان داد که مهم‌ترین عوامل در موفقیت بین‌المللی ورزشکاران کشف افراد مستعد (دی بوسچر، ۲۰۱۰ و سوتریادو و شیلبوری، ۲۰۰۹)، داشتن برنامه صحیح توسط مدیران ارشد فدراسیون‌ها (سوتریادو و همکاران، ۲۰۰۹) و تخصیص بودجه و حمایت مالی (گیبونز، ۲۰۰۳ و دی بوسچر، ۲۰۰۹) می‌باشد. پرینز<sup>۳</sup> و همکاران (۲۰۱۳) در تحقیقی با عنوان "برآورد شاخص‌های موفقیت ورزش ملی"، منابع مالی، تسهیلات تمرینی، عامل مربیگری، رقابت‌های ملی و بین‌المللی، تحقیقات علمی و محیط قهرمانی را از شاخص‌های اثر گذار بر موفقیت ورزش ملی بیان کردند (پرینز و همکاران، ۲۰۱۲: ۲۱۰-۲۰۰). همچنین، قاسمی (۱۳۸۴) در پژوهش خود در زمینه توسعه ورزش قهرمانی ژیمناستیک به این نتیجه رسید که تجهیز کامل سالن‌ها به امکانات تخصصی، حمایت سازمان تربیت بدنی و کمیته ملی المپیک، استفاده از روانشناس، افزایش بودجه فدراسیون، راه اندازی کمیته تحقیقات، ارتقای سطح دانش علمی و فنی مربیان و استعدادیابی به روش علمی مهم‌ترین عوامل در پیشرفت بعد ورزش قهرمانی ورزش ژیمناستیک کشور است (قاسمی، ۱۳۸۴: ۴۶-۲۸). همچنین، محمدتقی پور طهرانی (۱۳۸۶) در پژوهشی دیگر در زمینه توسعه ورزش قهرمانی تکواندو زنان کشور به این نتیجه رسید که آمادگی روانی تکواندو کاران عضو تیم ملی زنان کشور برای حضور در اردوها و رقابت‌ها، استفاده از مربی بدنساز برای ورزشکاران تیم ملی، حضور بیشتر در رقابت‌های برون مرزی، استفاده از مربی خارجی و ارتقای سطح دانش علمی و فنی مربیان، از جمله مهم‌ترین عوامل توسعه این رشته ورزشی محسوب می‌شود (محمدتقی پور طهرانی، ۱۳۸۶: ۶۳-۴۲). با توجه به اینکه متخصصان و نخبگان هر رشته، معتبرترین و قابل اعتمادترین

<sup>1</sup> Yang

<sup>2</sup> Humphreys

<sup>3</sup> Prinz

گروهی هستند که می‌توان از آنها برای ترسیم سیاست‌ها و راهبردهای مربوط به همان رشته کمک گرفت (غفوری و همکاران، ۱۳۸۲: ۶۳-۵۷) لذا ورزشکاران، مربیان و مدیران اجرایی در سطح قهرمانی به عنوان هسته اصلی ورزش قهرمانی نقش اساسی در روند پیشرفت و توسعه سیاست‌های اثربخش در بعد ورزش قهرمانی دارند (دی بوسچر، ۲۰۱۱: ۶۰۰-۵۶۷). بنابراین هر اندازه با استفاده و بهره‌گیری مطلوب از تجربیات، نظرات و پیشنهادات این افراد و مطالعه به صورت علمی و دقیق حرکت شود، بی‌شک نتیجه مناسب‌تری به دست خواهد آمد. شناخت نقش عوامل مؤثر در قالب ده عامل اصلی از جمله حمایت مالی، ساختار و سیاستگذاری ورزش، مشارکت ورزشی، سیستم استعدادیابی، حمایت شغلی- ورزشی، اماکن و تسهیلات تمرینی، سیستم مربیگری، رقابت‌های ملی و بین‌المللی، تحقیقات علمی و محیط قهرمانی سبب می‌شود که برنامه ریزان و سیاست‌گذاران ورزشی، نظیر وزارت ورزش و جوانان، کمیته ملی المپیک و فدراسیون‌های ورزشی که سازمان‌های ذینفع این تحقیق را هم تشکیل می‌دهند، با آگاهی از آن‌ها و اتخاذ تدابیر و برنامه‌ریزی‌های اصولی و دست‌یابی به اهداف ورزش کشور، در توسعه هر چه بیشتر بعد قهرمانی گام بردارند. گفتنی است که هر چند در طرح جامع ورزش کشور و در بخش ورزش قهرمانی تلاش‌هایی صورت گرفته و به مواردی از قبیل استعدادیابی، مربیگری و فرصت‌های رقابتی اشاره شده است، باوجود این باید اذعان کرد که در این زمینه تحقیق جامعی تا کنون به انجام نرسیده است. بنابراین، علاوه بر نو بودن، اهمیت دیگر این تحقیق در آن است که برای مدیران و برنامه‌ریزان این امکان فراهم می‌شود تا برای توسعه ورزش و کسب کرسی‌های بین‌المللی با توجه به امکانات و منابع بالقوه کشور و مقایسه با کشورهای دیگر سیاست‌های مناسبی اتخاذ کنند؛ به گونه‌ای که هدف‌های بلندمدت، میان‌مدت و کوتاه‌مدت خود را بر اساس عوامل اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی تعیین نمایند.

### **روش شناسی پژوهش**

روش این پژوهش، توصیفی و از نوع مطالعات همبستگی است. جامعه آماری پژوهش، شامل مربیان، ورزشکاران و مدیران اجرایی چهار فدراسیون منتخب و همچنین مدیران کمیته ملی المپیک و وزارت ورزش و جوانان بود که به طور غیر تصادفی هدفدار انتخاب شدند. با استفاده از جدول مورگان، ۱۵۳ نفر به عنوان نمونه تحقیق انتخاب شدند. به همین منظور ۲۵۰ پرسشنامه در بین جامعه آماری توزیع گردید که ۱۷۲ پرسشنامه برگشت داده شد و با حذف پرسشنامه‌های مخدوش و غیر قابل استفاده، در مجموع داده‌های ۱۵۳ پرسشنامه مورد بررسی قرار گرفت. ابزار گردآوری اطلاعات در این پژوهش، پرسشنامه بررسی

جو ورزش نخبگان<sup>۱</sup> (دی بوسچر وهمکاران، ۲۰۱۱) می‌باشد. به منظور اندازه‌گیری روایی صوری و محتوایی، پرسشنامه مذکور پس از ترجمه و اعمال تغییراتی مختصر در اختیار اساتید مدیریت ورزشی قرار گرفت و از نظرات و پیشنهادات آنها به منظور تدوین پرسشنامه نهایی استفاده شد. به منظور تعیین پایایی، پرسشنامه طراحی شده بین ۳۰ نفر از نمونه تحقیق توزیع شد. پایایی پرسشنامه با استفاده از روش آلفای کرونباخ مورد بررسی قرار گرفت (Cronbach's Alpha=0/93). این پرسشنامه در قالب مقیاس لیکرت تدوین و به هریک از شاخص‌ها ارزش عددی ۱ تا ۵ (خیلی کم=۱ تا خیلی زیاد=۵) اختصاص داده شده است. برای اندازه‌گیری موفقیت ورزشی از روش موفقیت مطلق<sup>۲</sup> استفاده گردید. به موجب این روش، مدال‌های کسب شده توسط تیم‌ها، تبدیل به امتیاز شده است (طلا = ۳، نقره = ۲، برنز = ۱) و مجموع امتیازات به دست آمده، به عنوان امتیاز کل (موفقیت ورزشی) بیان می‌شود (دی بوسچر، ۲۰۱۱: ۶۰۰-۵۶۷).

برای تجزیه و تحلیل داده‌ها، از بسته نرم افزاری spss19 و برای ارائه آمار توصیفی، از ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون گام به گام استفاده شد.

### یافته‌های پژوهش

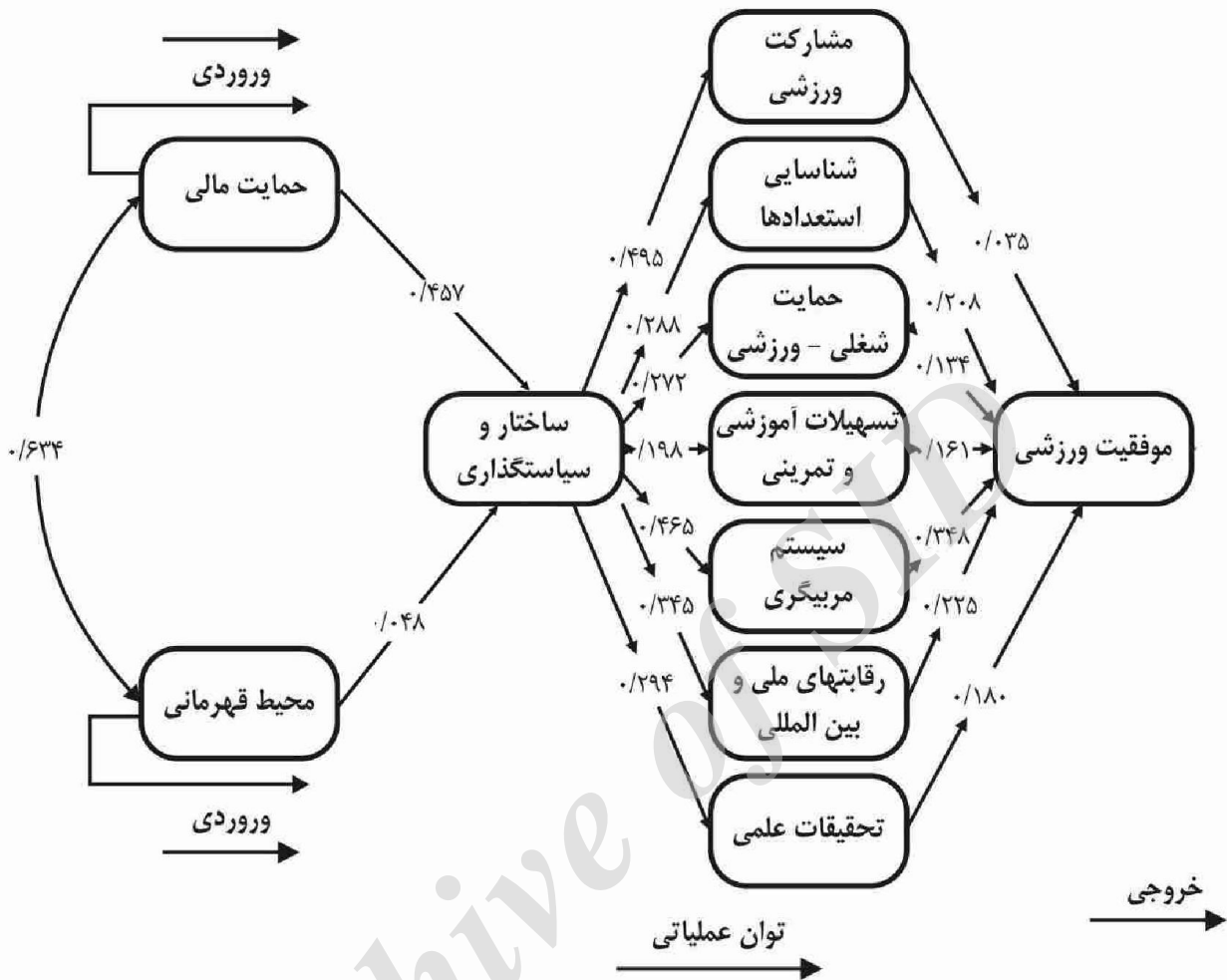
یافته‌های توصیفی مربوط به نمونه آماری نشان داد که میانگین و انحراف استاندارد سن آزمودنی‌ها  $36/33 \pm 11/87$  می‌باشد. این موضوع نشان می‌دهد که اغلب آزمودنی‌های تحقیق جوان بودند. از لحاظ تحصیلات ۸/۵ درصد دیپلم و ۸۷/۶ درصد لیسانس و فوق لیسانس و ۳/۹ درصد دارای مدرک دکتری بودند. بنابراین بیشتر آزمودنی‌ها دارای تحصیلات دانشگاهی بودند. همچنین، ۲۴/۲ درصد افراد گروه نمونه مربی، ۱۹/۰ درصد مدیر و ۵۶/۸ درصد ورزشکار بودند. نتایج ضریب همبستگی پیرسون نشان داد که بین شاخص‌های اثرگذار و موفقیت ورزشی رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد. به منظور تحلیل اطلاعات، ابتدا مدل رگرسیون چندگانه با استفاده از روش گام به گام<sup>۳</sup> اجرا شد و به دنبال آن با استفاده از تحلیل مسیر آثار مستقیم و غیرمستقیم متغیرهای برونزا بر متغیرهای درونزا بررسی گردید. شکل ۱ و جداول ۱ تا ۳ نتایج مربوط به مدل تحلیل مسیر را نشان می‌دهد.

<sup>1</sup> Elite sport climate survey questionnaire

<sup>2</sup> Absolute success

<sup>3</sup> Stepwise

شکل ۱: مدل تحلیل مسیر شاخص‌های اثرگذار بر موفقیت ورزشی



همان‌گونه که در شکل ۱ مشخص است، بین دو متغیر برونزای حمایت مالی و محیط قهرمانی همبستگی معنی‌داری مشاهده می‌شود ( $r=0/634$ ) و نیز با ضرایب اثر به ترتیب  $0/457$  و  $0/048$  بر ساختار و سیاست‌گذاری به طور غیرمستقیم بر موفقیت ورزشی اثرگذار می‌باشند. علاوه بر این، متغیر سیستم مربیگری با ضریب اثر  $0/348$  بیشترین تأثیر و متغیرهای مشارکت ورزشی با ضریب استاندارد  $0/035$  و حمایت شغلی - ورزشی با ضریب اثر  $0/134$  کمترین تأثیر را به طور مستقیم بر موفقیت ورزشی دارند.

جدول ۱: مقادیر ضریب اثر غیر مستقیم متغیرهایی که بر موفقیت ورزشی تأثیر گذار می‌باشند

اثر متغیرها در مدل	مقدار برآورد	مقدار استاندارد شده	خطای استاندارد	t	P
حمایت مالی بر روی ساختار و سیاستگذاری	۰/۲۹۴	۰/۴۵۷	۰/۰۶۱	۴/۷۸	$P < 0/01$
محیط قهرمانی بر روی ساختار و سیاستگذاری	۰/۰۴۴	۰/۰۴۸	۰/۰۸۷	۰/۵۰۸	$P < 0/05$

جدول ۲: مقادیر ضریب اثر مستقیم ساختار و سیاستگذاری بر روی هر یک از شاخص‌های موفقیت ورزشی

P	t	خطای استاندارد	مقدار استاندارد شده	مقدار برآورد	اثر متغیرها در مدل
P<۰/۰۱	۶/۹۹	۰/۱۱۲	۰/۴۹۵	۰/۷۸۲	ساختار و سیاستگذاری بر روی مشارکت ورزشی
P<۰/۰۱	۳/۶۹	۰/۰۹۴	۰/۲۸۸	۰/۳۴۷	ساختار و سیاستگذاری بر روی سیستم استعدادیابی
P<۰/۰۵	۳/۴۷	۰/۱۱۵	۰/۲۷۲	۰/۳۹۹	ساختار و سیاستگذاری بر روی حمایت شغلی-ورزشی
P<۰/۰۵	۲/۴۷	۰/۰۹۹	۰/۱۹۸	۰/۲۴۵	ساختار و سیاستگذاری بر روی اماکن و تسهیلات آموزشی
P<۰/۰۱	۶/۴۶	۰/۱۴۴	۰/۴۶۵	۰/۹۲۸	ساختار و سیاستگذاری بر روی توسعه مربیگری
P<۰/۰۱	۴/۵۲	۰/۰۷۷	۰/۳۴۵	۰/۳۵۰	ساختار و سیاستگذاری بر روی رقابت ملی و بین‌المللی
P<۰/۰۱	۳/۷۷	۰/۱۰۴	۰/۲۹۴	۰/۳۹۳	ساختار و سیاستگذاری بر روی تحقیقات علمی

جدول ۳: مقادیر ضریب اثر مستقیم هر یک از شاخص‌ها بر روی موفقیت ورزشی

P	t	خطای استاندارد	مقدار استاندارد شده	مقدار برآورد	اثر متغیرها در مدل
P<۰/۰۵	۰/۴۷۰	۱/۲۶	۰/۰۳۵	۰/۵۹۳	مشارکت ورزشی بر روی موفقیت ورزشی
P<۰/۰۵	۲/۷۸	۱/۶۶	۰/۲۰۸	۴/۶۲	سیستم استعدادیابی بر روی موفقیت ورزشی
P<۰/۰۵	۱/۹۸	۱/۲۹	۰/۱۳۴	۲/۴۴	حمایت شغلی-ورزشی بر روی موفقیت ورزشی
P<۰/۰۵	۲/۳۹	۱/۴۵	۰/۱۶۱	۳/۴۸	اماکن و تسهیلات آموزشی بر روی موفقیت ورزشی
P<۰/۰۱	۶/۱۰	۰/۷۶۵	۰/۳۴۸	۴/۶۷	سیستم مربیگری بر روی موفقیت ورزشی
P<۰/۰۵	۳/۳۱	۱/۷۹۵	۰/۲۲۵	۵/۹۵	رقابت‌های ملی و بین‌المللی بر روی موفقیت ورزشی
P<۰/۰۵	۲/۳۸	۱/۵۱۷	۰/۱۸۰	۳/۶۱	تحقیقات علمی بر روی موفقیت ورزشی

## بحث و نتیجه‌گیری

یافته‌های پژوهش نشان داد که از دیدگاه ورزشکاران، مربیان و مدیران اجرایی رشته‌های منتخب، عامل محیط قهرمانی با اثر کل (۰/۱۹۹) اثر مثبت و معنی داری بر موفقیت ورزشی تیم‌ها دارد. گرین و همکاران (۲۰۰۸) در تحقیقی با عنوان "توسعه ورزش در استرالیا و فنلاند"، مداخله دولت، نقش اسپانسرها و سرمایه‌گذاری وسیع و کنترل دوپینگ را از عوامل توسعه ورزش قهرمانی در استرالیا بیان کردند. دی‌بوسچر و همکاران (۲۰۱۱) در بررسی سیستم‌های ورزش قهرمانی شش کشور، عامل محیط نخبگی را به عنوان یک عامل اثر گذار بر موفقیت ورزشی کشورها دانستند که این یافته‌ها نیز با نتایج پژوهش حاضر همسو می‌باشد. مظفری و همکاران (۱۳۸۸) و غفوری (۱۳۸۸) گسترش رسانه‌ها و توسعه پخش تلویزیونی رشته‌های ورزشی غیر فوتبال را- که یکی از مؤلفه‌های محیط نخبگی است- در توسعه ورزش قهرمانی آن رشته با اهمیت یافته‌اند. سجادی و همکاران (۱۳۹۰) در تحقیق خود اهمیت نقش حمایت رسانه‌های

ورزشی را در موفقیت ورزشی تیم‌ها بیان کرده‌اند. پرینز و همکاران (۲۰۱۳) در تحقیقی با عنوان "برآورد شاخص‌های موفقیت ورزش ملی"، محیط قهرمانی را از شاخص‌های اثر گذار بر موفقیت ورزش ملی دانستند که این یافته‌ها با نتایج تحقیق حاضر همخوانی دارد. در کشور ما در سال‌های اخیر به دلیل علاقه‌مندی زیاد جامعه به حمایت از ورزش قهرمانی و رشته‌های مدال‌آور، وجود سازمانی برای پاسخگویی به استراتژی‌های ضد دوپینگ در کشور و همچنین کاهش تعداد ورزشکارانی که در کشور از دوپینگ استفاده می‌کنند، این محیط نخبگی و قهرمانی از رشد قابل توجهی برخوردار بوده است.

برپایه یافته‌های این پژوهش، ورزشکاران، مربیان و مدیران اجرایی رشته‌های منتخب در تعیین اثر هر یک از شاخص‌ها بر موفقیت ورزشی، حمایت مالی را با اثرکل (۰/۱۸۹) دارای اثر مثبت و معنی دار بر موفقیت ورزشی تیم‌ها دانسته‌اند. نتایج پژوهش سجادی و همکاران (۱۳۹۰) متغیر بودجه و امور مالی را در درجه آخر اهمیت برای توسعه ورزش قهرمانی جودو کشور از دیدگاه صاحب نظران نشان داده است که با یافته پژوهش حاضر غیرهمسوست. در این راستا بیکر (۲۰۰۷) هایدی و همکاران (۲۰۰۹) و دی‌بوسچر و همکاران (۲۰۰۹) در پژوهش‌های خود به این نتیجه رسیدند که حمایت مالی و فراهم بودن بودجه مالی لازم یکی از عوامل موفقیت و توسعه ورزش قهرمانی است. همچنین سوتریادو و شیلپوری (۲۰۰۹) یکی از راه‌های جذب افراد مستعد به ورزش قهرمانی را اعطای کمک مالی به آنان ذکر کرده‌اند. اوکلی و گرین (۲۰۰۷) به این نتیجه رسیدند که موفقیت‌های ورزشی در عرصه بین‌المللی می‌تواند موجب رونق اقتصادی کشور شود. ویکر و همکاران (۲۰۱۲) در بررسی عوامل موفقیت در المپیک، منابع مالی را از مهمترین عوامل موفقیت کشورها در بازی‌های المپیک بیان کردند. پرینز و همکاران (۲۰۱۳) در تحقیق خود با عنوان "برآورد شاخص‌های موفقیت ورزش ملی"، منابع مالی را از شاخص‌های اثر گذار بر موفقیت ورزش ملی یافتند. گودرزی و همکاران (۱۳۹۰) در تحقیقات خود مبنی بر تدوین راهبرد توسعه ورزش قهرمانی استان‌ها حمایت مالی از ورزشکاران نخبه را عاملی مهم در توسعه ورزش قهرمانی بیان کردند که این یافته‌ها با نتایج پژوهش حاضر همسو می‌باشد. از دلایل احتمالی اهمیت این عامل در بین نمونه‌های تحقیق می‌توان گفت که حمایت مالی کافی از فدراسیون‌های ورزشی برای پیشبرد اهداف و همچنین تأمین مالی ورزشکاران نخبه و مدال‌آور بسیار مهم و تأثیر گذار است، زیرا ورزشکاران بیشتر رشته‌های مختلف ورزشی در کشور (به غیر از فوتبال) شرایط اقتصادی مناسبی ندارند و اهمیت عامل اقتصادی مانند کمک‌های مالی و پاداش‌های نقدی برای نخبگان ورزشی می‌تواند به افزایش تمرکز آنها بر اهداف ورزش و ایجاد انگیزه مضاعف در بین آنان گردد.

براساس یافته‌های پژوهش، عامل ساختار و سیاستگذاری ورزشی با اثرکل (۰/۲۷۱) بیشترین اثر را از دیدگاه ورزشکاران، مربیان و مدیران اجرایی رشته‌های منتخب بر موفقیت ورزشی تیم‌ها اثر دارد. سجادی و همکاران (۱۳۹۰) مدیریت و برنامه ریزی را عاملی مهم در توسعه ورزش قهرمانی جودو بیان کردند. مظفری و الهی (۱۳۸۸) و سوتریادو و شیلبوری (۲۰۰۹) تقویت برنامه‌های توسعه ورزش در سطح پایه را یکی از عوامل تأثیرگذار در ورزش قهرمانی دانسته‌اند. سجادی (۱۳۸۶) اشکال در برنامه‌ریزی و سازماندهی را از دلایل ناکامی تیم فوتبال جوانان یافته است. دی‌بوسچر (۲۰۰۷) بر این باور است کشورهایی که شانس واقعی موفقیت در ورزش قهرمانی را دارند باید سازماندهی مناسبی در ورزش داشته باشند. در واقع ساختار همسان و منسجم، یک پیش شرط اساسی برای استفاده مؤثر از منابع است. همفری و همکاران (۲۰۱۲) هماهنگی عوامل نهادی و ساختاری ورزش را از جمله مهمترین عوامل موفقیت کشورها در رقابت‌های بین‌المللی دانسته‌اند. کلامپنر (۱۹۹۴) خاطر نشان می‌سازد که سرمایه‌گذاری وسیع در ورزش قهرمانی تنها در صورتی می‌تواند باعث موفقیت شود که از طریق سیاست‌گذاری و تعیین خط مشی مناسب و برخورداری از ساختار سازمانی قوی در جهت رسیدن به هدف هدایت شود. ویکر و همکاران (۲۰۱۲) در بررسی عوامل موفقیت در المپیک، رویکردهای یکپارچه در ورزش را از مهمترین عوامل موفقیت کشورها در بازی‌های المپیک بیان کردند. با این حال این یافته‌ها با نتایج تحقیق حاضر همخوانی دارد. کولینز و همکاران (۲۰۰۸) در مطالعه عوامل ساختاری ورزش نخبگان در نیوزیلند، ارتباط معنی‌داری بین این عامل و موفقیت ورزشی نشان ندادند که نتیجه این مطالعه با نتیجه تحقیق حاضر همسو نبود. در کشور ایران علی‌رغم سرمایه‌گذاری‌هایی که دولت در ورزش داشته، به دلیل نامشخص بودن وضعیت ورزش قهرمانی از این نظر که کدام نهاد یا سازمان (کمیته ملی المپیک یا وزارت ورزش) متولی ورزش قهرمانی هستند، در عمل حرکت‌های موازی صورت می‌گیرد و استفاده بهینه از منابع سرمایه‌ای کشور به عمل نمی‌آید که این می‌تواند مورد بررسی دقیق‌تر از سوی سیاست‌گذاران ورزشی قرار گیرد.

طبق یافته‌های پژوهش، مشارکت ورزشی با ضریب اثر (۰/۳۳۵) اثر مثبت و معنی‌داری بر موفقیت ورزشی تیم‌ها دارد. شیلبوری و همکاران (۲۰۰۸) توسعه ورزش همگانی را زمینه‌ای برای رشد ورزش قهرمانی می‌دانند و لزوم توسعه ورزش همگانی را بیش از ورزش قهرمانی متذکر می‌شوند. برنارد و بوش<sup>۱</sup> (۲۰۰۴) مشارکت در ورزش همگانی را زیربنایی برای ورزش قهرمانی می‌دانند و معتقدند که جمعیت ورزش قهرمانی و مشارکت مستقیم در ورزش‌های سازمان یافته تأثیر بسیار بیشتری در توسعه ورزش قهرمانی دارد.

<sup>1</sup> Bernard and Busse

دی بوسچر و همکاران (۲۰۰۹) مشارکت ورزشی را زمینه‌ای برای بروز استعداد‌های ورزشی بیشتر دانستند. مول و همکاران (۱۹۹۲) در مدل طراحی شده خود پیوندی میان ورزش همگانی و قهرمانی ایجاد کردند که شامل یک پایه در قاعده (ورزش همگانی) و رأس، ورزش قهرمانی است که ورزش همگانی را بستر توسعه ورزش قهرمانی دانستند. همفری و همکاران (۲۰۱۲) مشارکت ورزشی را زمینه‌ای برای پرورش ورزشکاران نخبه و قهرمان بیان کردند. بنابراین نتایج این پژوهش‌ها با یافته پژوهش حاضر همسو می‌باشد. با توجه به یافته‌های پژوهش شناسایی استعدادها با ضریب اثر (۰/۲۰۸) اثر مثبت و معنی‌داری بر موفقیت ورزشی تیم‌ها دارد. قاسمی (۱۳۸۴) استعدادیابی نوآموزان به روش‌های علمی را از مهمترین عوامل مؤثر در توسعه ورزش قهرمانی ژیمناستیک دانست. سجادی و همکاران (۱۳۹۰) استعدادیابی، آموزش و پرورش ورزشکاران جودو را از با اهمیت‌ترین عوامل پیشرفت ورزش قهرمانی جودو کشور معرفی کردند. غفوری (۱۳۸۸) نیز، در شناسایی عوامل اثر گذار بر توسعه ورزش قهرمانی به این نتیجه رسید که استعدادیابی یکی از شاخص‌های مهم در توسعه ورزش قهرمانی است. سوتربادو و شیلبوری (۲۰۰۹)، کشف افراد علاقه‌مند و با استعداد را از مهمترین عوامل مؤثر در توسعه ورزش قهرمانی استرالیا دانست. دی بوسچر (۲۰۱۱) بیان کرد که به طور کلی همه سازمان‌های ملی ورزشی اذعان دارند که استعدادیابی نقش بسیار مهمی در تضمین آینده ورزشی آن‌ها جهت جایگزینی ورزشکاران قهرمان بازنشسته دارد. لذا نتایج پژوهش‌های فوق با یافته پژوهش حاضر همخوانی دارند.

با توجه به نتایج به دست آمده، حمایت شغلی - ورزشی با ضریب اثر (۰/۱۳۴) اثر مثبت و معنی‌داری بر موفقیت ورزشی تیم‌ها دارد. رابینسون (۲۰۰۹) نشان داد که یک مرکز مربوط به ورزشکاران المپیک در کانادا، به ورزشکاران نخبه این کشور کمک می‌کند تا برای دوره بازنشستگی آماده شوند. دی بوسچر و همکاران (۲۰۱۱) در پژوهش خود یکی از عوامل مهم در پرورش افراد نخبه را حمایت از ورزشکاران در دوران قبل و بعد از قهرمانی در زمینه‌های مختلف بیان کرد تا ورزشکاران بتوانند در دوره ورزش خود بدون هیچ دغدغه‌ای به ورزش قهرمانی بپردازند. سجادی (۱۳۹۰) حمایت از منابع انسانی از جمله تأمین آتیه ورزشکاران را از مهمترین عوامل توسعه ورزش قهرمانی جودو معرفی کرد که با نتایج پژوهش حاضر همخوانی دارد. خدمات حمایتی سهم مؤثری بر عملکرد ورزشکاران نخبه دارد و محیطی که ورزشکاران را از جنبه‌های مختلف حمایت می‌کند احتمال موفقیت بین‌المللی آن‌ها را افزایش می‌دهد. بنابراین با توجه به اینکه در ایران نیز طبق آیین نامه، قهرمانان رقابت‌های جهانی و المپیک، از تسهیلاتی مانند تسهیلات

<sup>1</sup> Muoll and et al



تحصیلی و غیره می‌توانند استفاده کنند، باید فدراسیون‌ها با کمک وزارت ورزش و جوانان و کمیته ملی المپیک از طریق تدوین راهکارهای مناسب به این مهم جامه عمل بپوشانند تا عملکرد و بهره‌وری ورزشکاران نخبه ارتقا یابد. طبق یافته‌های پژوهش، اماکن و تسهیلات آموزشی و تمرینی با ضریب اثر (۰/۱۶۱) اثر مثبت و معنی‌داری بر موفقیت ورزشی تیم‌ها دارد. اکبری آرمند (۱۳۷۴) و قاسمی (۱۳۸۴) داشتن سالن‌ها و تأسیسات اختصاصی را در موفقیت رشته ورزشی تأثیرگذار دانسته‌اند. غفوری (۱۳۸۸) اشاره می‌کند که در زمینه عوامل بنیادی توسعه ورزش قهرمانی ایجاد مراکز مخصوص ورزش حرفه‌ای، از عوامل تأثیرگذار بر توسعه ورزش قهرمانی است. سجادی و همکاران (۱۳۸۲) دسترسی به باشگاه‌های تخصصی و مکان‌های مجهز را از عوامل موفقیت کاروان ورزشی می‌دانند. سوتریادو و شیلپوری (۲۰۰۹) فراهم آوردن شرایط تمرینی مناسب را از مهمترین عوامل پیشرفت و موفقیت ورزشکاران نخبه عنوان کردند. ویکر و همکاران (۲۰۱۲) در بررسی عوامل موفقیت در المپیک، اماکن و تسهیلات تمرینی را مهمترین عوامل موفقیت کشورهای دربازی‌های المپیک بیان کردند. پرینز و همکاران (۲۰۱۳) تسهیلات تمرینی را از شاخص‌های اثرگذار بر موفقیت ورزش ملی دانسته‌اند که با نتایج تحقیق حاضر همسو می‌باشد. بنابراین در صورت وجود اماکن و تسهیلات آموزشی کافی در کشور، تعداد زیادی از علاقه‌مندان می‌توانند در برنامه‌های ورزشی شرکت کنند و از بین این افراد ورزشکاران نخبه برای حضور در عرصه‌های قهرمانی انتخاب شوند. بر پایه یافته‌های پژوهش، متغیر سیستم مربیگری با ضریب اثر (۰/۳۴۸) اثر مثبت و معنی‌داری بر موفقیت ورزشی تیم‌ها دارد. قاسمی (۱۳۸۴)، محمدتقی پورطهرانی (۱۳۸۶) و دی بوسچر (۲۰۰۹) افزایش و ارتقای سطح دانش مربیان را از عوامل توسعه ورزش قهرمانی برشمردند. مظفری (۱۳۸۸) ایجاد نظام مربیگری نوین را از راهکارهای افزایش پیشرفت نظام توسعه ورزش قهرمانی در کشور می‌داند. گولد و همکاران (۱۹۹۹) در تحقیق خود با عنوان "ارزیابی استراتژی‌های اثرگذار بر عملکرد ورزشکاران" دریافتند که مربیان یکی از مهم‌ترین عوامل موفقیت می‌باشند. سوتریادو (۲۰۰۹) بیان می‌کند که مربیان قلب و روح ورزش قهرمانی هستند. ویکر و همکاران (۲۰۱۲) استفاده از مربیان و روان‌شناسان در کنار تیم‌ها را مهمترین عوامل موفقیت کشورها در بازی‌های المپیک معرفی کردند. همچنین پرینز و همکاران (۲۰۱۳) عامل مربیگری را از شاخص‌های اثرگذار بر موفقیت ورزش ملی بیان کردند. یافته پژوهش حاضر همسو با یافته‌های پژوهش‌های یاد شده می‌باشد. از آن جا که این عامل در این پژوهش از دید صاحب‌نظران بیشترین اثر را بر موفقیت ورزشی دارد، لذا استفاده از مربیان ورزشی نخبه در

<sup>1</sup> Gould and et al

این سطح و همچنین ارزیابی عملکرد مربیان و طبقه بندی آنها جهت ایجاد انگیزه بیش از پیش احساس می‌گردد. بر اساس یافته‌های پژوهش، متغیر رقابت‌های ملی و بین‌المللی با ضریب اثر (۰/۲۲۵) اثر مثبت و معنی‌داری بر موفقیت ورزشی تیم‌ها دارد. بیکر و لوگان (۲۰۰۷) رقابت‌ها و رویدادهای ورزشی را به عنوان سنگ پایه موفقیت‌های بین‌المللی بیان کرده‌اند. هایدی و همکاران (۲۰۰۹) نشان دادند برگزاری اردوهای تدارکاتی کریکت در موفقیت این تیم نقش اساسی داشته است. دی بوسچر و همکاران (۲۰۱۱) افزایش شرکت ورزشکاران در رقابت‌های بین‌المللی را از عوامل مهم پیشرفت و موفقیت در ورزش دانسته‌اند. پرینز و همکاران (۲۰۱۳) شرکت ورزشکاران در رقابت‌های ملی و بین‌المللی را عاملی جهت بهبود مهارت ورزشکاران بیان کردند. سجادی و همکاران (۱۳۹۰) برگزاری اردوهای بلند مدت و مسابقات درون مرزی را از عوامل پیشرفت ورزش قهرمانی جودوی کشور دانستند. این یافته پژوهش نیز با یافته‌های فوق همخوانی دارد. با توجه به اینکه یکی از عوامل موفقیت ورزشکاران در رویدادهای بزرگ، تدارک اردوها و مسابقات دوستانه متعدد است و نیز در کشورهای توسعه یافته، بعد از اتمام مسابقاتی نظیر المپیک، ورزشکار به حال خود رها نمی‌شود و فدراسیون برای مسابقات پیش روی خود برنامه‌های مدونی دارد، بنابراین برگزاری لیگ‌های منسجم و منظم در رشته‌های انفرادی نیز در کشور ما احساس می‌شود. درانتها نتایج نشان داد متغیر تحقیقات علمی با ضریب اثر (۰/۱۸۰) اثر مثبت و معنی‌داری بر موفقیت ورزشی تیم‌ها دارد. یانگ- مینگ لینگ (۱۹۹۰) دسترسی به اطلاعات جدید و پژوهش‌های علمی را به عنوان یک عامل مهم برای موفقیت ورزش‌های قهرمانی قلمداد نمودند. پرینز و همکاران (۲۰۱۳) تحقیقات علمی را از شاخص‌های اثر گذار بر موفقیت ورزش ملی بیان کردند. دی بوسچر و همکاران (۲۰۱۱) رشد پژوهش‌های علمی در رشته‌های ورزشی را عامل موفقیت ورزش‌های قهرمانی دانستند. هایدی و همکاران (۲۰۰۹) و قاسمی (۱۳۸۴) به تأثیر کمیته‌های تحقیقاتی بر موفقیت در رشته‌های ورزشی اشاره دارند. سجادی (۱۳۹۰) نیز به تأثیر کارگاه‌ها و برنامه‌های علمی- آموزشی و راه اندازی کمیته تحقیقات و انجام پژوهش در پیشرفت ورزش قهرمانی جودوی کشور اشاره داشته است. از این رو، می‌توان نتایج پژوهش حاضر را با این یافته‌ها همسو دانست. پس ارتباط متقابل و دوسویه بین بخش‌های پژوهشی- علمی و اجرایی در ورزش کشور به خصوص در سطح ورزش قهرمانی می‌تواند موجب ارتقای سطح عملکرد و اثربخشی شود.

به طور کلی نتایج پژوهش نشان داد که همه شاخص‌ها به صورت مستقیم و غیر مستقیم بر موفقیت ورزشی تیم‌ها اثر مثبت و معنی‌دار دارند. همچنین، تمامی متغیرهای مدل توانسته‌اند همسویی خود را با قریب به اتفاق اسناد ادبیات تحقیق به اثبات برسانند. همچنین، نزدیکی نتایج با مدل مفهومی *spiss* که

توسط دی بوسچر و همکاران (۲۰۱۱) پیشنهاد شده است، قابل توجه بود. در نهایت، با توجه به اثر گذار بودن شاخص‌های فوق بر موفقیت ورزشی تیم‌ها، سیاست‌گذاران ورزشی می‌توانند با استفاده از تحلیل انجام گرفته و با تدوین برنامه‌های راهبردی به توسعه ورزش نخبگان کمک کنند. همچنین، پیشنهاد می‌گردد که برای مدیران و برنامه‌ریزان این امکان فراهم آوده شود که برای توسعه ورزش و کسب کرسی‌های بین‌المللی با توجه به امکانات و منابع بالقوه کشور و مقایسه با کشورهای دیگر سیاست‌های مناسبی اتخاذ نمایند؛ به گونه‌ای که هدف‌های بلندمدت، میان‌مدت و کوتاه‌مدت خود را بر اساس عوامل اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی تعیین نمایند.

Archive of SID

## منابع

- اکبری آرمند، علی. (۱۳۷۴). "توصیف وضعیت ورزش تنیس روی میز مردان کشور". پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت معلم تهران. ص. ۷۷-۸۱.
- محمد تقی پورطهرانی، پروانه. (۱۳۸۶). "مقایسه دیدگاه ورزشکاران، مربیان و صاحب نظران در مورد راهکارهای پیشرفت ورزش تکواندو زنان کشور". پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تهران. ص. ۴۲-۶۳.
- مظفری، امیراحمد؛ الهی، علیرضا و قره، محمدعلی. (۱۳۸۸). "نظام جامع توسعه ورزش قهرمانی". طرح پژوهشی، پژوهشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، تهران.
- سید عامری، میر حسن و جامعی، فاطمه. (۱۳۹۳). "تبیین عوامل مؤثر در گرایش مردم به ورزش‌های همگانی و قهرمانی با تأکید بر نقش رسانه‌های جمعی از دیدگاه کارشناسان تربیت بدنی استان کردستان". نشریه پژوهش‌های کاربردی در مدیریت ورزشی. شماره ۱، تابستان ۱۳۹۳، ص. ۶۱-۷۲.
- حیدرعلی، هومن. (۱۳۸۸). مدل‌یابی معادلات ساختاری با کاربرد نرم‌افزار لیزرل. چاپ سوم، تهران: انتشارات سمت
- سجادی، سید نصرالله. (۱۳۸۶). "بررسی علل ناکامی تیم‌های ملی فوتبال جوانان در مسابقات آسیایی ۱۹۷۸-۱۹۹۸". طرح پژوهشی، پژوهشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی. ص. ۷۴-۵۳.
- سجادی، سید نصرالله. (۱۳۸۲). "بررسی نحوه اجرای برنامه‌های تمرینی تیم ملی دو میدانی و شمشیربازی به منظور شرکت در بازی‌های آسیایی ۲۰۰۲ پوسان". طرح پژوهشی، پژوهشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، تهران. ص. ۴۴-۶۵.
- سجادی، سید نصرالله؛ محمودی، احمد؛ ساعت‌چیان، وحید و حاجی آخوندزاده، مسعود. (۱۳۹۰). "بررسی اولویت و راهکارهای پیشرفت ورزش قهرمانی جودوی کشور از دیدگاه صاحب‌نظران". نشریه مدیریت ورزشی. دوره ۶، شماره ۲، تابستان ۱۳۹۳، ۲۴۶-۲۳۱.
- عیدی، حسین و رضانی‌نژاد، رحیم. (۱۳۸۸). "تحلیل فرآیند مدیریت ورزشکاران نخبه". سومین کنگره ملی مدیریت منابع انسانی در ورزش. شهرکرد، ۱۹-۲۰ آبان. ص. ۷-۱۱.
- غفوری، فرزاد. (۱۳۸۲). "تعیین عوامل مؤثر برگرایش به ورزش همگانی و قهرمانی برای تعیین راهبردهای ورزش ژیمناستیک کشور". رساله دکتری، دانشگاه تربیت مدرس. تهران. ص. ۶۳-۵۷.
- قاسمی، محمدهادی. (۱۳۸۴). "مقایسه دیدگاه ورزشکاران، مربیان و صاحب‌نظران در مورد راهکارهای پیشرفت ورزش ژیمناستیک کشور". پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت معلم. ص. ۲۸-۴۶.

- قراخانلو، رضا و قراخانلو، احسان. (۱۳۸۷). **سیاست‌گذاری و اولویت‌بندی در توسعه ورزش قهرمانی**. تهران: کمیته ملی المپیک جمهوری اسلامی ایران
- گودرزی، محمود؛ سیف‌پناهی‌شعبانی، جبار؛ حمیدی، مهرزاد و خطیبی، امین. (۱۳۹۰). **"طراحی و تدوین راهبرد توسعه ورزش قهرمانی استان کردستان"**. نشریه مدیریت ورزشی. بهار ۱۳۹۰، شماره ۸، ص. ۷۳-۵۷
- هادوی، فریده. (۱۳۷۸). **"تحلیل منتخبی از روش‌های استعدادیابی برای دوهای سرعت و استقامتی در پسران جوان"**. رساله دکتری، دانشگاه تهران. ص ۶۲-۴۸.
- Bernard, A.B & Busse, M. R. (2000). **"Who wins the Olympic games: Economies and medal totals"**. Review of Economics and Estatistics. 86(1), 413-417.
- Baker, J., & Logan, A. J. (2007). **"Developmental contexts and sporting success: Birth date and birthplace effects in national hockey league draftees 2000-2005"**. British Journal of Sports Medicine, 41,515-517.
- Bergsgard, N.A., Houlihan, B., Mangset, P., Nodland, S.I. & Rommetveldt, H. (2007). **Sport policy.A comparative analysis of stability and change**. London: Elsevier,139-151
- Clumpner, R.A. (1994). **21ste century success in international competition**. In R. Wilcox (Ed.), Sport in the global village (pp.298-303). Morgantown, WV: FIT.
- Collins, SNew Zealand. In B. Houlihan & M.Green. (2008). **Comparative elite sport development**. (pp.27-52). London: Elsevier.
- De Bosscher, V., De Knop, P., Van Bottenburg, M. (2007). **"Sports Policy Factors Leading to International Sporting Success"**. Ph.D dissertation, University of Brussels, Be: Vubress,104-119
- De Bosscher, V., De Knop, P., Van Bottenburg, M., Shibli, S., Bingham, J. (2009). **"Explaining international sporting success: An International comparison of elite sport systems and policies in six countries"**. Sport Management Review, 6,2, 185-215.
- De Bosscher, V., De Knop, P., van Bottenburg, M., Shibli, S., & Bingham, J. (2011). **"Developing a Method for Comparing the Elite Sport Systems and Policies of Nations: AMixed Research Methods Approach"**. Journal of Sport Management, Vol. 24 P.567-600.
- Humphreys, B., Maresova, K., & Ruseski, J. (2012). **Institutional factors, sport policy, and individual sport participation: An international comparison**. (Working Paper No. 2012-01).pp.222-237.
- Kalliopi, Popi, Christine, Green, David, Shilbury. (2009). **"Sport Development. Systems, Policies and Pathways: An Introduction to the Special Issue"**. Sport Management Review, Volume 11, Issue 3, November 2009, Pages 217-223

- Gibbons, T., McConnel, A., Forster, T., Riewald, S.T., & Peterson, K. (2003). **"Reflections on success: US Olympians describe the success factors and obstacles that most influenced their Olympic development"**. Report phase II, United States Olympic Committee. USOC.
- Gould, D., Guinan, D., Greenleaf, C., Medbery, R. & Peterson, K. (1999). **"Factors influencing Olympic performance: perception of athletes and coaches from more and less successful teams"**. The Sport Psychologist. 13, 371-394
- Green, M. and Collins, S. (2008). **"Policy, Politics and Path Dependency: Sport Development in Australia and Finland"**. Sport Management Review. 11,225.251.
- Hyde, K. & Pritchard, A. (2009). **"Twenty cricket: An examination of the critical success factors in the development of the competition"**. International Journal of Sports Marketing & Sponsorship, p. 113–136.
- Morton, R.H. (2002). **"Who won the Sydney 2000 Olympics? An allometric approach"**. The Statistician, 51, 147-155.
- Oakley, B., & Green, M. (2007). **"The production of Olympic champions: International perspectives on elite sport development system"**. European Journal for Sport Management, Vol. 8, P.83–105.
- Prinz, J., & von Hanau, T. (2013). **"Estimating the indicators of national sporting success"**. Sport Management Review, 15(2),pp. 200–210.
- Porter, M.E. (1990). **The competitive advantage of nations**. London: the Macmillan Press LTD,78-96
- Rosselet, S. (2008). **Methodology and principles of analysis**. IMD World Competitiveness yearbook. Retrieved August 2nd, 2008 from the IMD
- Robinson, L. and Bořhlike, N. (2009). **"Benchmarking of elite sport Systems"**. Management Decision. Vol. 47, No. 1. Pp. 67-84.
- Sotiriadou, K., and Shilbury, D. (2009). **"Australian Elite Athlete Development: An Organizational Perspective"**. Sport Management Review. Vol: 12. P. 137–148.
- Shibli, S., Bingham, J. (2008). **"A forecast for the performance of China in the Olympic Games 2008 and the underlying performance management issues"**. Managing Leisure, 13, 1-21.
- Van Bottenburg, M. (2009). **Het topsportklimaat in Nederland [The elite sports climate in the Netherlands]**. Hertogenbosch, the Netherlands: Diopter-Janssens and van Bottenburg bv,111-129
- Wicker, P., Hallmann, K., Breuer, C., & Feiler, S. (2012). **"The value of Olympic success and the intangible effects of sport events—A contingent valuation approach in Germany"**. European Sport Management Quarterly, 12(4),pp.337–355.

- Yang, Mingling .(1990). "**Summary of Chinese men Gymnastics team in the 25th Gymnastics championship**". Chinese Sports Science and Technology. Vol.5. P. 1-6

Archive of SID

# **Application of Path Analysis Model in Explaining Indicators Influence Sports Teams Success in International Events**

**Gholam Reza Shabani Bahar**

Ph.D., Associate Professor, Bu Ali Sina University, Hamedan, Iran

**Nasrollah Erfani**

Ph.D., Assistant Professor, Payam-e-noor University, Hamedan, Iran

**Mahmoud Goodarzi**

Ph.D., Full Professor, Tehran University, Tehran, Iran

**Ali Monsef**

Ph.D. Student in Sport Management, Bu Ali Sina University, Hamedan, Iran

*Received: 3 Mar. 2015*

*Accepted: 15 Apr. 2015*

The purpose of this research was to explain the indicators that influence success Sports Teams Success in International Events. Statically society including coaches, athletes and performance directors of Four Federations and National Olympic Committee and the Ministry of Sports and youth leaders that are non-randomly targeted and 153 subjects were selected based on Morgan table. Data gathering tool was the standardized questionnaire of elite sports climate (De Bosscher, 2011) which consists of 95 questions. Content validity was evaluated by experts in the field of sports management and the reliability of the questionnaire through a pilot study with 30 participants and Cronbach's Alpha (0/93) respectively. Using path analysis, the factors affecting the success of the sports teams were surveyed. The results showed that both external financial support and Elite sport environment to the ensemble of respectively (0/189 ,  $P < 0/01$ ), (0/199 ,  $P < 0/05$ ) have significant effect on the sporting success. Also talent identification variable had a standardized coefficient about 0/348. The maximum effect was of sports participation with standardized coefficients the 0/035 and post-Career support with standardized coefficients the 0/134- the minimum direct effect in sporting success. Finally, sporting administrators and policy makers should notice these success factors and focus on them.

**Key Words:** Sporting Success, Elite Sport, Elite Sport Climate, Path Analysis and Coaches